

Mr Vukašin Badža

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Novi Sad

UTICAJ EKSPERIMENTALNOG PROGRAMA PLESA NA NIVO MUZIKALNOSTI KOD STUDENATA PRVE GODINE FAKULTETA SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA

1. UVOD

Merenja raznovrsnih ljudskih sposobnosti pojavila su se veoma rano i to onda kada su ljudi shvatili da određene ljudske aktivnosti variraju. Merenja različitih sposobnosti služe da se dobije polazna tačka za upoređivanje u okviru određene grupe. Istraživanja vezana za muzikalnost počela su krajem 19-tog i početkom 20-tog veka. Tada je bila konstruisana većina instrumenata za procenu muzičkih sposobnosti koji se koriste i danas.

U dostupnim literarnim podacima susrećemo se sa evidentnim teškoćama mnogih istraživača u njihovom pokušaju da što jasnije definišu muzičku sposobnost, muzikalnost, muzički talenat, smisao za muziku i sl. Karl Sišor u svom radu na istraživanjima muzičkih sposobnosti ističe da pri upoznavanju muzičkog talenta mora da se krene od merenja bazičnih sposobnosti. Konkretno on misli na razlikovanje: visine tona, jačine tona, dužine tona, boje tona, ritmičko pamćenje i test pamćenja melodije. Ving u svojoj doktorskoj disertaciji, a prema Radoš, MK. 1983. dokazuje postojanje opšteg faktora muzičke sposobnosti i ističe da postoje specifični faktori koji bi mogli da utiču na prikriivanje opšteg faktora ili da ometaju njegovo merenje.

Ono što se, takođe, može smatrati tendencijom potvrđeno rezultatima istraživanja jeste da se muzika, a pogotovo ples kao jedna od njegovih spoljnjih i pokretom izraženih manifestacija veoma retko primenjuje na času. Koturović B., i Marinković A. (1982) ističu da se muzika i osećanja mogu izraziti pokretom u najraznovrsnijim kombinacijama, prostoru i u načinu izvođenja putem koraka. Manasterioti V. (1971). govori o tome da sam pokret kroz bogate ritmove oblike i stilove u njegovom slučaju u narodnom plesu, daje veliki broj mogućnosti pri razvijanju osećaja za ritam, za usavršavanje motorike i za postojanje skladnosti u kretanju.

Relacija muzikalnosti i motoričkih sposobnosti zatim povezanosti muzičkih komponenti i kognitivnih sposobnosti su izučavali mnogi stručnjaci iz oblasti fizičkog vaspitanja: Kostić R., Popović R., Popović D., Kocić J., Ećimović-Žganjer S., Tumin D., itd.

Osnovni cilj ovog rada je da se utvrde promene muzikalnosti nastale tokom programa plesa, kao i da se uporede podaci dobijeni na osnovu rezultata inicijalnog i finalnog merenja testa muzikalnosti, a pod uticajem istog programa i to na: visinu tona, jačinu tona, ritmičko pamćenje, dužinu tona, boju tona i melodijsko pamćenje.

2. METOD

Uzorak ispitanika činilo je 104 studenta muške populacije prve godine studija Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja u Novom Sadu. Studenti su starosti 19-21 godine.

Za procenu muzičkih i ritmičkih sposobnosti primenjen je Sišor test. Testiranje

muzikalnosti, prema Sišoru, sprovodi se metodom grupnih testova, a dužina testiranja iznosi 30 min. Svi zadaci su snimljeni na magnetofonskoj traci, a rešavaju se na unapred pripremljenim obrascima. Ovaj test ispituje sledeće komponente muzikalnosti:

TEST RAZLIKOVANJA VISINE TONA (RAZVIT)

Ovim testom se utvrđuje sposobnost razlikovanja tonova različite visine. On obuhvata 50 pojedinačnih zadataka, a svaki zadatak dva sukcesivna tona različite visine. Ispitanik treba kod svakog zadatka da utvrdi da li je drugi ton viši ili niži od prvog.

TEST RAZLIKOVANJA JAČINE TONA (RAZJAT)

Ovaj test ispituje sposobnost razlikovanja raznih jačina tona. Ispitanik treba kod svakog od 50 pojedinačnih zadataka da utvrdi da li je drugi ton jači ili slabiji od prvog tona.

TEST RITMIČKOG PAMĆENJA (RITPAM)

Ovaj test ispituje sposobnosti prepoznavanja različitih ritmova. On sadrži 30 pojedinačnih zadataka, od kojih se svaki zadatak sastoji iz dve sukcesivne ritmičke strukture. Ispitanik treba da odredi da li su obe ritmičke strukture, kod pojedinih zadataka, jednake ili se razlikuju.

TEST RAZLIKOVANJA DUŽINE TONA (RAZDUT)

Ovaj test ispituje sposobnost razlikovanja različitih dužina tonova. On se sastoji od 50 pojedinačnih zadataka, od kojih svaki sadrži dva sukcesivna tona različitog trajanja. Ispitanik treba kod svakog pojedinačnog zadatka da utvrdi da li je ton duži ili kraći od prvog.

TEST RAZLIKOVANJA BOJE TONA (RAZBOT)

Ovaj test ispituje sposobnosti razlikovanja različitih boja tona (zvuka). Test sadrži 50 pojedinačnih zadataka, od kojih se svaki sastoji od dva sukcesivna tona koji se međusobno razlikuju samo preko jačine gornjeg tona. Ispitanik treba kod svakog pojedinačnog zadatka da utvrdi da li oba tona daju iste ili međusobno različite boje tona.

TEST PAMĆENJA MELODIJE (MEMPAM)

Ovaj test ispituje sposobnost prepoznavanja različitih melodija. On sadrži 30 pojedinačnih zadataka. Prvih deset zadataka se sastoji od dva motiva od po 3 tona; sledećih deset od dva motiva po 4 tona i poslednjih deset od dva motiva od po 5 tonova. Kod svakog pojedinačnog zadatka, jedan ton u drugom motivu uvek odstupa za određeni interval, u odnosu na sled tonova u prvom motivu. Ispitanik treba kod svakog pojedinačnog zadatka da utvrdi da li je bio prvi, drugi, treći...ton drugog motiva, promenjen u odnosu na prvi motiv.

Pravilan odgovor, na pojedinačne zadatke u svakom testu, vrednuje se 1 bodom. Rezultat sačinjava celokupan zbir bodova osvojenih na pojedinačnim zadacima, kod svakog testa posebno.

3. REZULTATI

Svrha ovog istraživanja je bila da se utvrde promene muzikalnosti nastale tokom programa plesa, kao i da se uporede podaci dobijeni na osnovu rezultata inicijalnog i finalnog merenja testa muzikalnosti Sišor testom. Isto tako potrebno je da se utvrde promene nastale i u pojedinačnim elementima Sišor testa, a pod uticajem istog programa i to na: visinu tona, jačinu tona, ritmičko pamćenje, dužinu tona boju tona i melodijsko pamćenje.

S tim u vezi utvrđene su razlike u muzičko-ritmičkim dimenzijama između inicijalnog i finalnog merenja. Očekivani rezultati su i potvrđeni i to u visokom procentu. Kao što se vidi u tabeli 1, signifikantnost iznosi .000 što ukazuje na veliku statističku značajnost programa na nivo muzikalnosti kod studenata.

Tabela 1

MERENJE	t	P
Inicijalno i finalno merenje	-4.764	.000

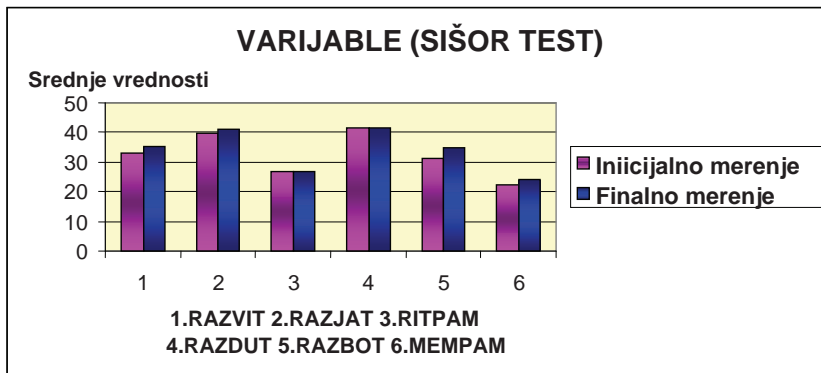
Većina autora se slaže da ne postoji jedinstvena definicija muzikalnosti i da je to kompleksna sposobnost pojedinaca da integriše različite aspekte osnovnih muzičkih sposobnosti. Isti autori pretpostavljaju da svaki zdrav pojedinac poseduje muzikalnost, bar u minimalnoj meri.

Fizičke aktivnosti na času odvijale su se isključivo uz muzičku pratnju. U saradnji sa melodijom, ritmom i pesmom, teže ritmičke strukture, kao i određene kretne strukture lakše se izvode...“razdragana i radna atmosfera učvršćuje drugarstvo, prijateljstvo i saradnju među polovima, te aktivnosti ovakvog tipa predstavljaju izvanredno sredstvo u nastavi fizičkog vaspitanja“ (Kocić, J. 2003).

Na bazi dobijenih rezultata istraživanja muzičkih sposobnosti, za procenu univarijantne značajnosti razlika između inicijalnog i finalnog merenja pojedinačnih sposobnosti Sišor testa studenata Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja, a po parametrima (t-testa) se u većini slučajeva potvrđuje konstatacija o poboljšanju muzikalnosti, mada se ukazuje na neke minimalne, ali veoma bitne razlike, između **ritmičkog pamćenja** ($p = .886$; $t = .144$) i **dužine tona** ($p = .928$; $t = .091$).

Analiziranjem samog testa primećuje se razlika u samom izvođenju tonova kod razlikovanja visine, jačine, dužine, boje tona, melodijskog pamćenja i ritmičkog pamćenja. Kod visine, jačine, dužine i boje tona puštaju se dva tona, a upoređuje se drugi naspram prvog. Slična tehnika je i kod melodijskog pamćenja. Razlika kod testa za ritmičko pamćenje je u tome što se puštaju dva ritma i beleži se da li su dve strukture iste ili različite. Poznato je da je sam ritam, tj. ritmička struktura, vezana ili možda je bolje reći uslovljena samom dužinom tona, pa onda i ne čude slični rezultati kod parametra razlika dužine tona (RAZDUT). Promena u ritmu nastaje promenom određenog tona, tj. njegovim trajanjem. Dužina tona je ukomponovana u sve segmente testa jer samom dužom izvedbom tona može se steći negativan utisak o njegovoj boji, jačini, visini, pa čak i melodijskom pamćenju, a samim tim kod „nemuzikalnih“ osoba stvoriti efekat jačine, visine itd.

Tabela 3

Uvodom u tabeli 3 i 4 mogu se videti rezultati koji su vezani za sam Sišor test i to: razlikovanje visina tona (RAZVIT), razlikovanje jačine tona (RAZJAT), ritmičko pamćenje (RITPAM), razlikovanje dužine tona (RAZDUT), razlikovanje boje tona (RAZBOT) i melodijsko pamćenje (MEMPAM).

Tabela 4

VARIJABLA	t	P
RAZVIT	-3.443	.001
RAZJAT	-3.097	.003
RITPAM	.144	.886
RAZDUT	.091	.928
RAZBOT	-7.361	.000
MEMPAM	-3.658	.000

4. ZAKLJUČAK

Studenti koji su bili podvrgnuti eksperimentalnom programu, su studenti prve godine studija, koji su već selekcionisani uzrasta između 19 i 21 godine, muškog pola. Možda i najbitnija komponenta je ta da su bili slabo ili nikako upućeni u pokret kroz časove plesa i kombinaciju sa muzičkom strukturom, što je i dovelo do ovako visoke signifikantnosti.

Ovde treba još jednom napomenuti da ritam nije prvenstveno auditivni, već kinestetički faktor ili faktor centralne prirode, tako da on ne determiniše značajnije neko složenije auditivno ponašanje. Učešće ritma treba shvatiti kao prirodni zakon opšteg kretanja. Ritam takođe olakšava i pokrete i kretanje iz čega se zaključuje da je dobar osećaj za ritam jedan od preduslova za pravilno kretanje u biomehaničkom i motornom smislu. Ritam uslovljava amplitudu mišićne napetosti, intezitet delovanja mišića, trajanje napetosti i kontinuitet naprezanja.

Zbog svega navedenog stiče se utisak da je na ritam bilo veoma teško uticati. Bilo bi zanimljivo izmeriti studente drugih fakulteta koji nisu prošli program plesa, i uporediti

dobijene rezultate sa studentima Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje, tj. rezultatima dobijenim ovim eksperimentim. Pretpostavlja se da bi razlika bila još veća baš iz razloga što su studenti sa Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje selekcionisani prijemnim ispitom koji u sebi sadrži mnogo više motoričkih sposobnosti koji nesumnjivo više utiču na ritam.

Rezultati koju su dobijeni ovim istraživanjem sugerišu na jedan problem a to je kako urođene sposobnosti dalje, kroz razvoj, podsticati i dovesti do tog nivoa da se muzikalnost kao takva razvije kod svakog pojedinca podjednako. Postoji mnogo faktora za razvoj muzikalnosti, a sigurno jedan od njih je i nastavnik fizičkog vaspitanja. Njihov stav prema muzici i kretnim celinama je presudan u stvaranju interesa kod učenika za njihovo jedinstvo i razvoj muzikalnosti.

Dobijeni rezultati omogućuju analizu specifičnosti muzičkih sposobnosti i mogu uputiti na dalji razvoj muzikalnosti kroz nastavu fizičkog vaspitanja.

U smislu daljeg unapređenja rada i postizanja boljih rezultata na nivo muzikalnosti predlaže se primenu muzike na uvodnom delu časa kada se rade strojeve radnje. Pogotovo bi to bilo od velikog značaja u uvodnom delu časa. Nastavni proces trebao bi biti visokostručno vođen, kako birati takt muzike u skladu sa vežbama oblikovanja i učiti decu na glasno taktiranje.

5. LITERATURA

- Acić, O, Andolšek-Jeras L, Andreis J, Andrijašević J, Anić R, Anić R et al. (1972). *Muzička umetnost*. Beograd: Interpres.
- Ećimović-Žganjer, S. (1984). Uticaj ritma kao muzikalne komponente na uspeh u ritmičkoj gimnastici i plesovima. *Kineziologija*, vol. 2; br. 1: 53-63,.
- Ivančević, V. (1976). *Ritmičko sportska gimnastika*. Beograd: Partizan – NIP ustanova.
- Kostić, R. (1986). *Relacija između koordinacije i muzičkih sposobnosti učenika*. Doktorska disertacija, Niš: Filozofski fakultet, Nastavno naučna grupa Fizičko vaspitanje.
- Kocić, J. (2003). *Uticaj sistematskogkog vežbanja ritmičke gimnastike i plesova na neke antropološke dimenzije kod učenika mlađeg školskog uzrasta*. Doktorska disertacija. Priština: Univerzitet u Prištini.
- Krsmanović i Berković, (1999). *Teorija i metodika fizičkog vaspitanja*. Novi Sad: Fakultet fizičke kulture.
- Magazinović, M. (1951). *Istorija igre*. Beograd: PROSVETA.
- Manasteriotti, V. (1971). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
- Perić, D. (2000). *Projektovanje i elaboriranje istraživanja u fizičkoj kulturi*. Beograd: Ministarstvo za nauku i tehnologiju Republike Srbije.
- Popović, M. R. (1992). *Teorija i metodika ritmičko-sportske gimnastike*. Niš: Filozofski fakultet Studiska grupa za Fizičku kulturu.
- Popović R.M. (1998). *Antropološke determinante uspeha u ritmičko-sportskoj gimnastici*. Niš: SIA-samostalno izdanje autora.
- Radoš, MK. (1983). *Psihologija muzičkih sposobnosti*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Radisavljević, L. (1992). *Ritmičko sportska gimnastika*. Beograd: FFK – Beograd.

Volf-Cvitak, J. (2004). *Ritmička gimnastika*. Zagreb: Udžbenici sveučilišta u Zagrebu.

THE INFLUENCE OF DANCE EXPERIMENTAL PROGRAM ON THE MUSICALITY LEVEL OF 1st YEAR STUDENTS OF FACULTY OF SPORT AND PHYSICAL EDUCATION

This paper deals with possibilities of contribution to experts and scientists in physical education in the field of studying music and musical culture. The aim of this research was to determine changes of musicality developed during experimental program of dance. The tendency was also to compare data obtained upon initial and final measurements on of musicality test, on a sample of 104 male students on the first year in Faculty of Sport and Physical Education, University of Novi Sad. For assesment of musical and rhytmical abilities Seashore test was applied. According to obtained results differences in musical-rhytmical dimensions between initial and final measurements were p at the significance level of $p=.01$ respectively.

Keywords: Seashore test, students, musicality

"Pobjeda", 2. oktobar 2009.

ЦРНОГОРСКА СПОРТСКА АКАДЕМИЈА

Међународне научне конференције

Црногорска спортска академија организоваће Седму међународну научну конференцију, у оквиру које су задате 43 теме које ће бити обрађене на четири сесије, као и Шести конгрес Црногорске спортске академије под мотом "Трансформациони процес у спорту".

Приређивачки одбор за припрему скупова биће проф. др Милан Жван, проф. др Душко Бјелица, проф. др Изет Рађо, академик Никола И. Волков, проф. др Павле Опавски, проф. др Жарко Костовски, проф.

др Бранимир Микић, проф. др Зоран Милошевић и проф. др Михаило Шестаковић. Средином октобра биће одржан званични састанак одбора који ће усвојити коначан програм рада свих научних скупова, који су свакако најпрестижнији у региону и за чију припрему треба најмање шест мјесеци. Скупови ће се одржати на Црногорском приморју у периоду од првог до четвртог априла наредне године.

Очекује се рекордан број учесника из најмање 20 држава.

Л.Ш.